

Генеральна прокуратура України
Національна академія прокуратури України
Громадська організація
«Всеукраїнська асоціація кримінального права»
Українська національна група Міжнародної
асоціації кримінального права
Державний вищий навчальний заклад
«Університет банківської справи»
Consilium Sp. z o.o.

**ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД
І ЙОГО АКТУАЛЬНІСТЬ
ДЛЯ УКРАЇНИ**

Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції

30 вересня 2016 року

м. Київ

УДК 343. 16

ББК 67.99

П 83

Організаційний комітет:

Присяжнюк І.І. (голова), Попов Г.В. (заступник голови), Борисов В.І.,
Мельниченко О.В., Смовженко Т.С., Шакун В.І., Барандич С.П., Біднова О.О.,
Бряшей Р.І., Загинеї З.А., Люлько С.П., Першин В.Г., Чубко Т.П., Шамара О.В.

Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (30 вересня 2016 року). – К.: Національна академія прокуратури України, 2016. – 432 с.

ISBN 978-617-7220-78-6

У збірнику матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України», що відбулась 30 вересня 2016 року на базі Національної академії прокуратури України, вміщено тези доповідей на тему цього заходу, в яких розкрито правові підходи та законодавчі аспекти протидії терористичній діяльності, висвітлено проблеми фінансування- терористичної діяльності, безпеки інформаційного простору, нелегальної міграції як передумови проявів тероризму в Європі, проаналізовано роботу правоохоронних органів та спецслужб у сфері виявлення, припинення і розслідування злочинів, віднесених до терористичної діяльності.

Захід організовано з метою об'єднання зусиль європейської наукової спільноти, представників законодавчої влади України та Європи, представників правоохоронних органів і спеціальних служб України та Європи, фахівців у зазначеній сфері, інших заінтересованих осіб у розв'язанні проблем протидії терористичній діяльності в Європі, обговорення міжнародного досвіду у цій сфері та його актуальності для України, а також удосконалення антитерористичного законодавства та його право-застосування.

УДК 343. 16

ББК 67.99

Тези наукових повідомлень і виступів друкуються в авторській редакції із незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр, прізвищ тощо несуть автори.

ЗМІСТ

Вітальне слово першого заступника Генерального прокурора України Дмитра Сторожука	15
Вітальне слово ректора Національної академії прокуратури України Івана Присяжнюка	16
Привітання від ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Василя Тація	17
Вітальне слово ректора Університету банківської справи Тамари Смовженко	19
Радутний Олександр Подолання недоліків використання сурядних єднальних сполучників на прикладі опису злочинів терористичної спрямованості	291

Радутний Олександр

доктор філософії з юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна

ПОДОЛАННЯ НЕДОЛІКІВ ВИКОРИСТАННЯ СУРЯДНИХ ЄДНАЛЬНИХ СПОЛУЧНИКІВ НА ПРИКЛАДІ ОПИСУ ЗЛОЧИНІВ ТЕРОРИСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Згідно з правилами української мови, сполучником є службова частина мови, яка вживається для поєднання членів речення, частин складного речення і окремих речень у тексті [2]. За значенням і синтаксичними функціями у реченні сполучники поділяються на сурядні та підрядні. Сурядні сполучники поєднують між собою однорідні члени речення або частини складносурядного речення як рівноправні, незалежно одне від одного. За характером відношень між членами речень і частинами складного речення вони поділяються на єднальні (наприклад, «і (й)»; «та» в значенні «і»; «теж»; «також»; «а також»; «так само»; «як ... так»; «не тільки ... а й»; «і ... і»; «ні ... ні»), протиставні («а»; «але»; «та» в значенні «але»; «зате»; «проте»; «однак»; «все ж») і розділові («або», «чи», «або ... або», «чи ... чи», «хоч ... хоч», «не то ... не то», «чи то ... чи то»).

У кримінальному законодавстві сурядні єднальні сполучники «а також» і «так само» використовуються, зокрема, під час опису окремих злочинів терористичної спрямованості, відповідальність за які передбачена ст.ст. 258, 258-2, 258-3, 258-4 КК України, а саме:

– у частині 1 ст. 258 «Терористичний акт» КК України: «Терористичний акт, тобто застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), **а також** погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою ...»;

– у частині 1 ст. 258-2 «Публічні заклики до вчинення терористичного акту» КК України: «Публічні заклики до вчинення терористичного акту, **а також** розповсюдження, виготовлення чи зберігання з метою розповсюдження матеріалів з такими закликами ...»;

– у частині 1 ст. 258-3 «Створення терористичної групи чи терористичної організації» КК України: «Створення терористичної групи чи терористичної організації, керівництво такою групою чи організацією або участь у ній, **а так само** організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації ...»;

– у частині 1 ст. 258-4 «Сприяння вчиненню терористичного акту» КК України: «Вербування, озброєння, навчання особи з метою вчинення терористичного акту, **а так само** використання особи з цією метою ...».

Якщо придивитися об'єктивно та неупереджено, то використання саме єднальних, а не протиставних або розділових сполучників означає, що об'єктивна сторона злочину, відповідальність за який передбачена ст. 258 КК України, передбачає сукупність двох обов'язкових діянь – першого, описаного альтернативно («... застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій ...»), та другого, сформульованого як один варіант злочинної поведінки («... погроза вчинення зазначених дій ...»).

Отже, розглядуваний злочин є закінченим (ч. 1 ст. 13 КК України), тобто містить всі обов'язкові ознаки об'єктивної сторони, лише в тому випадку, коли його суб'єктом було вчинено, наприклад, вибух та поряд з цим здійснено погрозу або підпал та застосовано погрозу, або застосовано зброю та вчинено погрозу.

За наявності лише самого вибуху, підпалу, застосування зброї або іншої дії, чи за наявності поодинокі погрози, вчинене слід кваліфікувати як замах (ч. 1 ст. 15 КК України), що тягне за собою наслідки, передбачені ч. 3 ст. 68 КК України: «За вчинення замаху на злочин строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини цього Кодексу».

Те ж саме стосується ч. 1 ст. 258-2 КК України (одна з обов'язкових ознак – публічні заклики, друга – розповсюдження, або виготовлення, або зберігання матеріалів з такими закликами; за відсутності однієї з обов'язкових ознак вчинене не буде містити об'єктивної сторони як обов'язкового елемента складу злочину); ч. 1 ст. 258-3 КК України (одна з обов'язкових ознак – створення терористичної групи чи терористичної організації, або керівництво такою групою чи організацією, або участь у ній, друга – організаційне чи інше сприяння; за відсутності однієї з них вчинене не буде містити всіх ознак об'єктивної сторони як обов'язкового елемента складу злочину); ч. 1 ст. 258-4 КК України (одна з обов'язкових ознак – вербування, або озброєння, або навчання, друга – використання особи; за відсутності однієї з них вчинене не буде містити всіх ознак об'єктивної сторони як обов'язкового елемента складу злочину).

На жаль, використання сурядних єднальних сполучників у наведених прикладах або повністю ігнорується, або не помічається практичними працівниками та більшістю науковців (за відомим винятком – пропозицією З. Загинеї щодо ст. 201 КК України та інших [1; 108]). Обидва варіанти зневажливого ставлення до тексту закону є неприйнятними.

Така практика тлумачення закону та його застосування є грубим порушенням принципів законності, законодавчого визначення злочину, економії кримінальної репресії тощо. Адже означена проблема має значно більший обсяг і стосується всіх випадків використання в тексті Особливої частини КК України сурядних єднальних сполучників «а також» та «так само», у тому числі таких:

– дії, вчинені з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, **а також** змова про вчинення таких дій (ч. 1 ст. 109 «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» КК України);

– публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади, **а також** розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій (ч. 2 ст. 109 «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» КК України);

– умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, **а також** публічні заклики чи розповсюдження матеріалів із закликами до вчинення таких дій (ч. 1 ст. 110 «По-

сягання на територіальну цілісність і недоторканність України» КК України);

– вчинення з метою ослаблення держави вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю, на зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське чи оборонне значення, **а також** вчинення з тією самою метою дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, епізоотій чи епіфітотій (ст. 113 «Диверсія» КК України);

– створення злочинної організації з метою вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, **а також** керівництво такою організацією або участь у ній (ч. 1 ст. 255 «Створення злочинної організації» КК України);

– організація озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, **а також** участь у такій банді або у вчинюваному нею нападі (ст. 257 «Бандитизм» КК України) тощо.

Подолати зазначену проблему можна внесенням відповідних змін в чинний КК України шляхом заміни сурядних єднальних сполучників «а також» і «так само» на розділові «або», «чи», «або ... або», «чи ... чи» та інші у всіх необхідних випадках.

Таким чином, відповідні частини ст.ст. 258, 258-2, 258-3, 258-4 КК України повинні мати вигляд:

– ч. 1 ст. 258 «Терористичний акт» КК України: «Терористичний акт, тобто застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), **або** погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою ...»;

– ч. 1 ст. 258-2 «Публічні заклики до вчинення терористичного акту» КК України: «Публічні заклики до вчинення терористичного акту, **або** розповсюдження, виготовлення чи зберігання з метою розповсюдження матеріалів з такими закликами ...»;

– ч. 1 ст. 258-3 «Створення терористичної групи чи терористичної організації» КК України: «Створення терористичної групи чи терористичної організації, керівництво такою групою чи організацією або участь у ній, **або** організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації ...»;

– ч. 1 ст. 258-4 «Сприяння вчиненню терористичного акту» КК України: «Вербування, озброєння, навчання особи з метою вчинення терористичного акту, **або** використання особи з цією метою ...».

Подолання однієї проблеми породить нову – необхідність переглянути всі відповідні вироки з точки зору зазначених формулювань та внесених змін. Вона, на перший погляд, здається неосяжною, але засуджені особи не винні у тому, що закон був сформульований невдало, а в практиці його застосування допущено грубих помилок.

Список використаних джерел:

Портал української мови. Сполучник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravila-uk-mova.com.ua/index/spoluchnik/0-18>

Наукове видання

**ПРОТИДІЯ ТЕРОРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД
І ЙОГО АКТУАЛЬНІСТЬ
ДЛЯ УКРАЇНИ**

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

30 вересня 2016 року

Над матеріалами працювали:

Дьордійчук О.Д.

Зелінська Л.Ю.

Курінна Л.А.

Дизайн обкладинки

Грекович Н.І.

Верстка

Демерлій О.Л.

Формат 21x29,7 1/1. Папір
офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 20,875 Обл.-вид. арк.28,25
Наклад 300 прим. Зам. 16-10-19-1

Виготовлення оригінал-макета та друк
Національна академія прокуратури України
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050.

Підписано до друку
13.10.2016

Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції
Серія ДК № 4001 від 10.03.2011